

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قال الله تعالى:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt
Hakkında Şöyle Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm
kötülükleri gidermek ve sizi tertemiz
kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

Namazda "Amin" Söylemek

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِزَّتِي أَهْلَ
بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْهُمَا لَنْ
يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(ورد بصيغ مقاربة في صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن السدارمي، ج ٢،
ص ٤٣٢، مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١،
ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک الحاكم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:
“Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet
bıraktıyorum: -Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri-
ıtratım, Ehl-i Beyt'im. Bu ikisine sımsıkı
sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız. Bu
ikisi Kevser Havuzu'nun başında bana
varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.

(Bu hadis buna yakın tabirlerle şu kaynaklarda
geçmektedir: Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26,
59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4,
s.109, 148, 533 vs...)

Namazda "Amin" Söylemek

Çeviren: Cafer BENDİDERYA

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: في رحاب اهل
البيت (ع) -38
حكم التامين في الصلاة
نويسنده: گروه پژوهش -
عبدالامير السلطاني
مترجم: جعفر بندي دريا
زبان ترجمه: تركي استانبولي

Namazda "Amin" Söylemek

Yazan: Telif Heyeti –Dünya Ehl-i
Beyt Kurultayı

Mütercim: Cafer BENDİDERYA

Gözden Geçiren: Murteza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayınlayan: Dünya Ehl-i
aleyhimi's-selâm Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN: 964-529-112-7

Site : www.ahl-ul-bayt.org

E-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

<i>Yayıncının Önsözü</i>	9
<i>Önsöz</i>	13
1. KONUSU:	15
<i>İbadetlerin Tevkifi Oluşu (Şariat Tarafından Belirlenmesi):</i>	15
2. KONUSU:	18
<i>Sihah Kitaplarında Namazın Keyfiyeti</i>	18
3. KONUSU:	22
<i>Ehlibeyt'e Göre Namazda "Amin" Demenin Hükmü</i>	22
4. KONUSU:	24
<i>Ehlibeyt İmamlarına (a.s) Göre Namaz Nasıl Kılınır</i>	24
5. KONUSU:	30
<i>Ehlibeyt Mektebi Ulemasının Namazda "Amin" Demek Konusunda Görüşü</i>	30
6. KONUSU:	34
<i>Ehlişünnet Mektebi Ulemasının Namazda "Amin" Demek Konusunda Görüşü</i>	34
7. KONUSU:	37
<i>Namazda 'Amin' Demek Konusunda Sihah Kitaplarının Rivayetleri</i>	37
KONUNUN ÖZETİ:	52

Yayıncının Önsözü

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarını içine alan kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu saydam kaynaktan su alıp ümmetin istifadesine sunan yetenekli kişiler yetiştirmiş ve İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, Bunlar İslam medeniyetinin içinden ve dışından gelen çeşitli soru ve fikirlere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerin kökünü kazımıştır.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisini ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmayı, çeşitli ekol mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeyi ve şüphelerine en güzel üslupla cevap vermeyi üstlenmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar. Çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünörlere hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslömanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere reddiye, soru-cevap ve tartışma konusunda elde ettiğı zengin tecrübeleriyle hakikat susamışları için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiğı bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğı gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünörleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna değinmemiz gerekiyor ki: Bu araştırma mecmuası ilim ve fazilet sahibi bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeğı geçen kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü

inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacılara teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı - Kum

Önsöz

Namazda Fatiha suresinden sonra "Amin" demek İslam mezhepleri arasındaki ihtilaflı konulardan biridir. Şia mezhebi bu amelin sünnette geçmediğine ve Fatiha suresinden sonra "amin" denilmesinin namazı batıl edeceğine inanmaktadır; Çünkü bu iş müstehap olduğu bile ispatlanmamış bir şeyi namaza eklemek sayılır. Diğer dört mezhebin ise bu konuda farklı görüşleri vardır. Şöyle ki: Meşhur üç mezhep onu namazın sünnetlerinden bilmekteler; oysa dördüncü mezhep müstehap olduğuna inanmaktadır.

Cezirî bu konuda şöyle yazıyor: Namazın sünnetlerinden biri de kişinin namazda Fatiha suresinden sonra "amin" demesidir.¹ Fatiha'dan sonra "amin" demek cemaat namazında imamla me'mum için ve yine

¹ - Ancak Ümmü'l-Kur'an'dan (Fatiha Suresi) sonra "amin" söylenir. Dolayısıyla insan Fatihadan sonra "amin" söylemezse Fatiha suresini tam olarak okumuş olmaz. Kitabu'l-umm, Şafîî, c.1, s.131. "et-Te'min-u inde'l- firağ-i min kıraat-i Ümmü'l-Kur'an" babı.

namazını tek başına kılan kimse için (uyulması gerekli) sünnettir ..." Üç mezhep imamı bu hususta ittifak etmişlerdir; fakat Malikî mezhebi "amin" demenin sünnet değil, müstehap olduğuna inanmaktadır."²

Açıktır ki, namazda "amin" demenin hükmünde ortaya çıkan bu ihtilaf, fetvaya kaynak teşkil eden şer'î delillerden kaynaklanır. Başka bir tabirle, Sunnî ve Şîî mektepleri şer'î hükmü anlayıp çıkarmak için farklı delillere dayanmışlardır.

Bu araştırmada, bir takım başlıklar altında, hangisinin görüşünün Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine daha yakın olduğunu anlamak için meseleyi her iki mektep açısından inceleyemeye çalışacağız.

² - el-Fıkh-u ale'l Mezahibi'l Arbaa, Abdurrahman-i Cezirî, c.1, s.250, hukmu'l ityan-i bi-kavl-i amin.

1. Konu:

İbadetlerin Tevkifi Oluşu (Şeriat Tarafından Belirlenmesi):

Namaz ibadettir ve ibadetler ise yerinde ispat olduğu üzere miktar, şekil, edâ, kaza, farz ve müstehap oluşları ve eczâsı ve şartları bakımından tevkiîdirler yanı ancak şeriatin belirlediği şekilde yerine getirilmeleri gerekir. Buna göre, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) beyan buyurduğu namazın kılınış şeklinden delilsiz olarak dışarı çıkmak bid'at sayılmakta ve namazı batıl etmektedir.

Bu esas bütün İslam mezheplerinin ittifak konusu olup bunda hiç bir ihtilaf söz konusu değildir.

Merhum Kaşifu'l-Gita şöyle diyor:

"Yasama yetkisi şeriata ait olan ibadetlerin muamelelerin vb. konuların şerî olmayan bir kaynağa dayandırılarak yapılması caiz değildir. O halde biri, bir teklifi usul veya fûruda, ibadet veya muamelatta şerî bir kaynağa istinat etmeden yerine getirirse ve maksadı kişilerin kendisini izlemesini veya bu hükmünün kalması olursa, bu konuda şeriata istinat etmezse dinde icatçı olur ve eğer şeriata istinat ederek hükmederse bid'atçı sayılır.

İbadette bid'at çıkarmak sünnetin karşısında yer alıştır. Bir kimse bir ameli, dine geçmesini kast etmeksizin şerî kaynaklara istinat etmeden şerî teklifler arasına sokarsa dinde yeni bir şeriat çıkarmaya yeltenmiş sayılır.³

Buna göre ibadetler ve hükümlerinin mahiyetinin beyan etmek sadece Şari'e (Allah Teala ve Peygamberine) düşer.⁴

İbn Kudamme'nin eseri olan el-Muğnî kitabında şöyle geçer: "Halis ibadetler yüzde yüz tevkifidirler ve onların hiç biri, özellikle namaz kıyas ve ta'lil'le ispatlanmaz. Elbette Kutlu Şari' namazın hutbelerinde belli kelimeleri söylememizi gerekli kılmamıştır; çünkü hutbeler öğüt ve nasihat için olup durum ve şartlara göre değişir; fakat namaz konusunda, Resul-i Ekrem (s.a.a), "Benim nasıl namaz kıldığımı görüyorsanız siz de öyle namaz kılın"⁵ buyurmuştur.⁶

Böylece muamelatla ibadetlerin farkı açıklık kazanır.: Çünkü muamelat kişinin maksadını anlatacak kavram ve sözcüklerin

³ - Kaşifu'l-Gıta, Cafer Kaşifu'l - Gıta, c.1, s.269.

⁴ - bkz. Fevaiudu'l - Hairiyye, s.478, faide: 38; Keşfu'l - Lisam, c.3, s.418.

⁵ - Sahih-i Buharî, c.7, s.77; kitabu'l - edeb, c.8, s.133, "mâ câe fi icazeti'l-haberi'l-vahid fi'l ezan-i ve'l ikame" babı; Sünen-i Darkutnî, c.1, s.273, kitabu's-salat, "zikru'l-emr-i bi'l ezan-i ve'l ikame" babı.

⁶ - el-Muğnî, İbn Kuddame, c.1, s.506.

kullanılmasına veya bu sözcüklerin yerini alacak diğer şeylere dayanır. Başka bir ifadeyle, muamelat ibadetlerin aksine nitelik açısından itibarî ve ca'lidir; şeriat tarafından bağlayıcılığı olacak şekilde tevkifi değildir.

Bu girişten sonra ihtilaf konusu olan "amin" kelimesini inceleyelim: Acaba bu kelime Fatiha suresinden sonra okunması müstehap olan kelimelerden midir, yoksa okunmadığı takdirde namazı batıl eden Resulullah'ın (s.a.a) sünnetlerinden midir? Yoksa tam aksine, bu kelimenin namazda söylenmesi Resulullah'ın (s.a.a) sünnetinde geçmeyen ve söylenmesi namazı batıl eden bir fazlalık mı sayılır?

2. Konu:

Sihah Kitaplarında Namazın Keyfiyeti

Resulullah'ın (s.a.a) namazını nasıl kıldığını anlatan hadislerle müracaat ettiğimizde bu konudaki doğru görüş ortaya çıkar. Sihah diye bilinen önemli hadis kaynaklarında nakledilen ve Resulullah'ın (s.a.a) namazının şeklini ayrıntılı bir şekilde açıklayan hadislerle müracaat ettiğimizde Resulullah (s.a.a)'in namazda Fatiha suresinden sonra "amin" demediğini görmekteyiz.

Bu hadislerden biri, muhaddislerden bir kaçının naklettiği Ebu Humeyd-i Saidî'nin rivayetidir; biz burada bu hadisi Sünen-i Beyhakî'den naklediyoruz:

"Ebu Ali Abdulhafız şöyle rivayet etmiştir: Ebu Humeyd-i Saidî -ashaptan bir gruba-, size Resulullah'ın (s.a.a) nasıl namaz kıldığını anlatayım, dedi. Onlar, nasıl söyleyeceksin bunu, dediler; sen ne bizden

fazla o hazretin yanında kaldın ve ne de bizden önce onunla birlikteydin?! Ebu Humeyd, doğrudur, dedi. Onlar, Buna rağmen bu konuda ne biliyorsan söyle dediler. Ebu Humeyd dedi ki: Resulullah (s.a.a) namaza başlamak istediğinde ellerini omuzlarına kadar kaldırarak tekbir getiriyordu. Vücudunun bütün uzuvları hareketsiz durduğu zaman okumaya başlıyordu. Kırattan sonra ellerini omuzlarına kadar kaldırarak tekbir getirip rükuya gidiyordu. Rükuda ellerinin ayasını diz kapaklarına bırakıyordu. Sonra başını oynatmadan doğruluyor, başını kaldırıp "Semiallahu li men hamideh" diyordu. Sonra ellerini omuzlarına kadar kaldırıp vücudunun bütün azası hareketsiz kalınca "Allah-u Ekber" söylüyor, peşinden ellerini vücudunun yan taraflarından uzaklaştırarak secdeye gidiyordu. Sonra secdeden kalkıp sol ayağını katlayıp onun üzerine oturuyordu. Secdede, ayak parmaklarını açıyordu. Sonra ikinci secdeye gidiyordu. İkinci secdeden kalkınca "Allah-u ekber" diyor ve ayağını katlayarak dengeli bir biçimde onun üzerinde oturur ve vücudunun bütün organları sakinleşiyordu. .

Sonraki rekatta da aynı şekilde yapıyordu. Sonra ikinci rekattan kalkınca namazın başlangıcında yaptığı gibi ellerini omuzlarının hizasına kadar kaldırıp tekbir getiriyordu.

Peşinden namazın selamını vermesi gereken son secdesine kadar geri kalan bölümünde de bu işi yapıyordu. Bu secdeden kalkınca sol ayağını biraz arkaya çekerek sol kalçası üzerine oturuyordu."

Oradakilerin hepsi, "Doğru söylüyorsun" dediler, "Resulullah (s.a.a) böyle namaz kılıyordu."⁷

Aşağıdaki nükteler bu hadisile delil getirmenin doğru olduğunu ortaya koymaktadır:

1- Ebu Humeyd'in sahabenin ileri gelenlerinden büyük bir grubu tarafından tasdiklenişi,⁸ hadisi güçlendirip diğer delillere tercih edilmesi gerektiğini gösteriyor.

2- O namazın farzlarıyla sünnetlerini açıklamasına rağmen "amin" demeye değinmemiş, buna rağmen sahabe onu eleştirmemiş ve onun aksine bir şey söylememişlerdir; halbuki sahabe ilk başta onun Resulullah'ın (s.a.a) namazını herkesten daha iyi bildiğine kabul etmedikleri için ona

⁷ - Sünen-i Beyhakî, c.2, s.105; hadis: 2517; Sünen-i Ebu Davud, c.1, s.194; "ihtifâh-i salat" babı, hadis: 730; Sünen-i Tirmizî, c.2, s.105, hadis: 304, "sıfatu's - salat" babı.

⁸ - Onlardan bazıları şöyledir: Ebu Hureyre, Sehl-i Saidî, Ebu Useyd-i Saidî, Ebu Kutade, Haris b. Rabiî ve Muhammed b. Muslime.

kusur bulmak istiyorlardı. Buna rağmen sonunda hepsi, "Doğru söylüyorsun; Resulullah (s.a.a) böyle namaz kılıyordu" demişlerdir. Mevzu üzerinde müzakere etmekte olan o on kişinin bu noktayı hatırlatmayı unutmuş olmaları çok uzak bir ihtimaldir.

3- "Bu hadis mutlak ve 'amin' demeyi bildiren hadislerce takyit edilir" söylenemez. Çünkü Ebu Humeyd namazın bütün farzlarını, sünnetlerini, müstehaplarını ve bütün heyetini açıklıyordu; Resulullah'ın (s.a.a) namazı nasıl kıldığını açıklayıp insanlara öğretiyordu; böyle bir konumda namazın bir yerini atması nakilde hiyanet sayılır; onun ve oradaki diğer sahabelerin de böyle bir işi yapmış olmaları çok zayıf bir ihtimaldir.

4- Resulullah'ın (s.a.a) "amin" dediğini bildiren hadisleri rivayet eden Ebu Hureyre gibi bazı sahabeler orada bulunmalarına rağmen Ebu Humeyd'e itiraz etmemişlerdir. Tüm bunlar gösteriyor ki namazda "amin" demek namazın ne sünnetlerindendir ve ne de müstehaplarından..

3. Konu:

Ehlibeyt'e Göre Namazda "Amin" Demenin Hükümü

Ehlisünnet'in Sihah'larında Resulullah'ın (s.a.a) nasıl namaz kıldığıyla ilgili hadisleri inceleyip namazda Fatiha'dan sonra "amin" demenin Resulullah'ın (s.a.a) sünnetlerinden olmadığını gördükten sonra Ehlibeyt Mektebi kitaplarında nakledilen ve Ehlibeyt İmamlarının⁹, dedelerinin sünnetini korumak için namazda "amin" dememek gerektiğini vurguladıklarını bildiren hadisleri inceleyelim.

Burada Ehlibeyt İmamlarından (a.s) nakledilen birkaç nassa işaret edeceğiz:

⁹ - Ehlibeyt *aleyhimusselam*, Resulullah'ın (s.a.a) Kur'an'ın dengi saydığı, Kur'an ve kendilerine sarılmayı farz kıldığı kimselerdir. Bu ikisinin dışındakileri izlemek caiz değildir; dolayısıyla eğer Resulullah'ın Ehlibeyt'i (Allah'ın selamın onların üzerine olsun) namazda "amin" söylemeyi yasaklamışlarsa, onlara itaat edilip namazda "amin" söylenilmemelidir.

1- Muhammed b. Yakub, Ali b. İbrahim'den, babasından, Abdullah b. Muğayre'den, Cemil'den, İmam Sadık'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmiştir: "Cemaat namazında olursan, imam Fatiha Suresini bitirdikten sonra sen peşinden 'el-hamdulillahi rabbi'l - alemin' de; Amin deme!."

Yine Muhammed b. Hasan kendi senediyle Muhammed b. Yakub'dan bunun benzeri bir hadis nakletmiştir.

2- Muhammed b. Yakub'dan, Muhammed b. Sinan'dan, İbn Mesken'den, Muhammed-i Halebi'den şöyle rivayet edilmiştir: İmam Sadık'tan (a.s), "Fatiha'dan sonra 'amin' deyeyim mi?" diye sordum, İmam (a.s), "Hayır" buyurdu.

3- Zurare'nin İmam Bâkır'dan (a.s) naklettiği rivayette ise şöyle geçmektedir: "Asla Fatiha suresinden sonra 'amin' deme. Fakat istersen, 'elhamdulillahi rabbi'l alemin' de."¹⁰

¹⁰ - Vesailu's - Şia, c.4, s.752, kitabı's - salat, "adem-u cevaz-i ta'min fi ahiri'l - hamd, hadis: 4.

4. Konu:

Ehlibeyt İmamlarına (a.s) Göre Namaz Nasıl Kılınır

Yukarıda, Ehlibeyt (a.s) açısından namazda 'amin' söylemenin hükmüne değindik. Ehlibeyt Mektebinin hadis kaynaklarında namazın nasıl kılındığını açıklayan hadisleri inceleyecek olursak yine namazda Fatiha Suresinden sonra 'amin' denilmediğini görürüz. Aşağıda bu konuda rivayet edilen, senet ve delalet bakımından güvenilir olan bazı hadislerle değineceğiz:

Birinci Hadis: Muhammed b. Hüseyin kendi senediyle Hammad b. İsa'dan şöyle rivayet eder: Bir gün İmam Sadık (a.s) benden, "Ey Hammad! Namazı iyice biliyor musun?" diye sordu.

Ben, "Efendim" dedim; "Ben Hariz'in namaz hakkındaki kitabını ezbere biliyorum (ve ona uygun namaz kılıyorum)."

Bunun üzerine İmam (a.s): "Önemi yok" buyurdu, "Ayağa kalk namaz kıl." (Ben ayağa

kalkıp namaz kıldım. Sonra İmam şöyle buyurdu:) "Ey Hammad! Namazı iyice bilmiyorsun. Sizden birinizin altmış veya yetmiş yaşında olmasına rağmen bütün şartlarını yerine getirerek bir tek namaz bile kılmamış olması ne kadar kötüdür!"

Ben çok utandım; bunun üzerine, "Fedanız olayım; namazı bana öğretin" dedim.

Eba Abdullah (a.s) ayağa kalkarak kibleye doğru durdu. Parmakları birbirine bitişik olduğu halde ellerini bacaklarına bıraktı. Ayaklarını da aralarında üç açık parmak kadar mesafe kalacak kadar birbirine yaklaştırdı. Tam bir huzu ve huşu içerisinde ayaklarının parmak uçlarını kibleye doğru çevirdi; kibleden sapmamalarına dikkat ediyordu. Sonra "Allah-u Ekber" dedi. Sonra Fatiha Suresini ve peşinden de İhlas Suresini ağır ağır kelimeler anlaşılacak şekilde okudu. Sonra biraz bekleyip bir nefes aldı. Sonra ayakta durduğu halde "Allah-u Ekber" dedi. Peşinden rükuya gidip ellerinin ayasını dizlerine bıraktı. Rükuda dizlerini sonuna kadar düzeltti; arkası tamamen düz oldu. Öyle ki sırtına bir damla su dökülecek olsaydı yere dökülmezdi. Boyunu saf tutmuş ve gözlerini yummuştu. Üç defa tane tane ve anlaşılacak şekilde "Subhane rabbiye'l azim-i ve bihamdih" söyledi. Sonra

rükudan kalktı. Dümdüz ve hareketsiz durduğu halde, "Semiallahu limen hamideh" söyledi.

Peşinden ayakta, ellerini yüzünün hizasına kadar kaldırarak tekbir getirdi, sonra secdeye gitti. Ellerini dizlerinden önce yere bıraktı ve secdede üç defa, "Subhane Rabbiye'l - a'la ve bihamdih" dedi. Bu halde bedeninin bir yerini başka bir yerine bırakmadı. İmam (a.s) sekiz uzvu üzerinde secdeye gitti: Alın, iki elin içi, iki diz kapakları, ayakların iki büyük parmağı ve burun. Yedi uzvu yere bırakmak secdenin farzı, burunu yere bırakmak ise sünnetidir. Sonra başını secdeden kaldırdı ve tamamen oturduktan sonra, "Allah-u Ekber" dedi. Otururken sağ ayağın üstünü sol ayağın iç kısmına bırakıp sol yanı üzerine oturdu. Ve "Allah-u Ekber" dedikten sonra "Estağfirullahe rabbi ve etubu ileyh" dedi. Sonra oturduğu halde tekbir getirdi ve peşinden ikinci secdeye gidip birinci secde gibi yerine getirdi. Ruku ve secde halinde bedeninin hiçbir uzvunu bir yere yaslamamıştı ve secdede kollarını bedeninden uzaklaştırmış, yere bırakmamıştı. Bu şekilde iki rekat namaz kıldıktan sonra şöyle buyurdu:

"Ey Hammad! Böyle namaz kıl. Etrafına bakma; ellerin ve parmaklarınla oynama. Sağa, sola ve öne tükürme."¹¹

Sonraki raviler namazın kılınış şeklini aynı şekilde nakletmişlerdir bu rivayetlerde görülen az fark ise rivayet kanallarının farklılığından kaynaklanıyor; bu nedenle bu hadisteki bütün ravilerin sıkı ve güvenilir olduğunu ispatlamak mamacıyla rivayetteki ricallere ve onların güvenilirliğine dipnotta değineceğiz; halbuki namazda "amin" söylemenin farz olduğuna inananların rivayetlerinin senedinde bu güvenilirliği göremiyoruz.

İkinci Hadis: Muhammed b. Yakub'dan, Ali b. İbrahim'den, babasından, dedesinden, Hammad b. İsa'dan.¹²

Üçüncü Hadis: Bu hadisi Merhum Kuleynî, Ali b. İbrahim'den, babasından, Hammad b. İsa'dan rivayet etmiştir.¹³

¹¹ - Vesailu's - Şia, c.4, s.673, "ef'alus' - salat" babları, "keyfiyyetuha" babı, c.1; bu hadisin ricalleri sıkadırlar; nitekim Merhum Hoî'nin Mu'cem-u Rical-i Hadis'inde, c.1, s.191'de 10554. biyografide böyle geçmiştir. Bkz. El-Fihrist, Şeyh Tusî, s.61, 231. biyografi.

¹² - Biharul - Envar, c.84, s.185 - 186, el-İlel kitabından; Tehzibu'l - Ahkam, c.2, s.81, hadis sahih, ricalleri ise sıkadır.

Dördüncü hadis: Bu hadisi Muhammed b. Yakub, Ali b. İbrahim'den, babasından, Muhammed b. İsmail'den, Fazl b. Şazan'dan, Muhammed b. İsa'dan, Ahmed b. Muhammed'den ve hepsi Hammad b. İsa'dan, Hariz'den, Zurare'den, İmam Sadık'tan (a.s) rivayet etmişlerdir.¹⁴

Beşinci hadis: Bu hadis aynı senetle Hammad b.İsa'dan, Hariz'den Zurare'den nakledilmiştir.¹⁵

Altıncı hadis: Şeyh Saduk bunu İlelu's - Şerayi' kitabından Muhammed b. Macilveyh'ten, Ali b. İbrahim'den, babasından, Hammad'dan rivayet etmiştir.¹⁶

¹³ - Vesailu's - Şia, c.4, s.67, hadis: 2; bkz. Rical-i Neccaşî, 687. biyografi; el-Fihrist, Şeyh Tusî, s.61, 231. biyografi.

¹⁴ - Vesailu's - Şia, c.4, s.675, hadis: 3, ricalleri sıkadır. Bkz. Mu'cem-u Rical-i Hadis, Ayetullah Hoî, c.18, s.50, 12037 biyografi ve c.15, s.84, 10235. biyografi ve c.18, s.137, 11977. biyografi ve aynı ciltte 800. biyografi; el-Fihrist, Şeyh Tusî, s.124, 552. biyografi ve 231. biyografi ve yine 239. biyografi; Rical-i Neccaşî, s.175.

¹⁵ - Vesailu's - Şia, c.4, s.676, hadis: 4, ricali sıkadır; bkz. el-Fihrist, Şeyh Tusî, s.61, 231. biyografi ve s.62, 239. biyografi; Rical-i Neccaşî, s.175.

¹⁶ - Vesailu's - Şia, c.4, s.677, hadis: 6, ricali sıkadır; bkz. Mu'cem-u Rical-i Hadis, Ayetullah Hoî, c.17, s.55, 11401. biyografi.

Yedinci hadis: Bu hadisi Ali b. İbrahim, babasından, Muhammed b. İsmail'den, Fazl b. Şazan'dan ve hepsi İbn Ebi Umeyr'den, o da Muaviye b. Ammar'dan, İmam Sadık'tan (a.s) rivayet etmiştir.¹⁷

¹⁷ - Vesailu's - Şia, c.4, s.677, hadis: 7, ricali sıkladır; bkz. Mu'cem-u Rical-i Hadis, Ayetullah Hoî, c.15, s.84, 10235. biyografi; el-Fihrist, Şeyh Tusî, s.124, 552. biyografi; Rical-i Neccasî, s.226, 887. biyografi; Mu'cem-u Rical-i Hadis, c.8, s.209, 12457. biyografi.

5. Konu:

Ehlibeyt Mektebi Ulemasının Namazda "Amin" Demek Konusunda Görüşü

İmamiyye uleması Ehlibeyt İmamlarını (a.s) izleyerek bu konuda tavır takınmışlar ve fetva vermişlerdir. Burada İmamiyye ulemasının büyüklerinden bazılarının Resulullah'ın (s.a.a) sünnetiyle uyum içerisinde olan görüşlerine değineceğiz:

Şeyh Mufid:

Şeyh Mufid namazın sünnetlerine değindikten sonra şöyle yazıyor: "Sonra Fatiha ve İhlas Suresi okunur ve her iki sureye "Bismillahirrahmanirrahim"le başlanır... Fatiha Suresi okunduktan sonra 'amin' söylenmez..."¹⁸

Seyyid Murtaza Aleml-i Huda:

"İmamiyye mektebinin özelliklerinden biri de namazda Fatiha Suresinden sonra 'amin'

¹⁸ - el-Muknia, Şeyh Mufid, c.14, s.104.

dememektir; oysa diğer mezheplerin fakihleri bunu sünnet bilmektedirler."¹⁹

Seyyid Murtaza daha sonra şöyle devam ediyor: "Bizim bu fetvaya delilimiz İmamiyye'nin namazda bu kelimenin söylenmesinin bid'at olup namazı batıl ettiğine ve namazda bu kelimenin terk edilmesinin ihtiyata uygun olduğuna dair ittifak içerisinde olmasıdır; çünkü bu kelimeyi terk edenin günahkâr ve namazı batıl olmadığına hiçbir ihtilaf yoktur; aksine bu kelimeyi söylemek konusunda ihtilaf vardır. İmamiyye namazda bu kelimeyi söylemenin namazı batıl ettiği ve terk edilmesinin ihtiyata uygun olduğu görüşündedir. Yine bu kelimenin Kur'ân'ın bir cüzü olmadığına ve tek başına bir dua veya zikir de olmadığına hiçbir ihtilaf yoktur. Bu durumda bu kelime söylenecek olursa namazda Kur'an ve tesbih olmayan bir kelime söylenmiş olur.

Bu kelime, kendisinden önce geçen "İhdina's - sirate'l - mustakim" (bizi doğru yola

¹⁹ - el-Mahallî, c.4, s.264; el-Lubab, c.1, s.69; el-Umm, c.1, s.109.

El-Macmu', c.3, s.368; el-Fetava'l - Hindiye, c.1, s.74; el-Muğni, İbn Kuddame, c.1, s.528; Şerh-u Fethi'l - Kadir, c.1, s.256; el-Muğni'l - Muhtac, c.1, s.161; İhtilafu'l - Ulema, s.41; Sünen-i Tirmizî, c.2, s.28.

hidayet et) duası için amin söylemektir denilecek olursa, buna şu cevabı veririz:

Dua kasıt ve niyetle yapılmalıdır; fakat namazda Fatiha Suresini okuyan kimsenin maksadı Kur'an okumaktır, dua değil ve dua kastı olmadan Kur'an okunması da caizdir.

Muhaliflerimiz namazda bu kelimenin demenin sünnete uygun olduğuna ve namaz kılan kişinin dua kastı olmaksızın bunu söyleyebileceğine inanmaktadırlar. Biz ise diyoruz ki: Bir kimsenin bu kelimeyi dua kastı etmeden söylemesi namazını batıl edeceği ispatlandıktan sonra, dua kastı ederek söylemesi durumunda da namazını batıl edeceği ispatlanmaktadır; çünkü hiç kimse bu ikisi arasında bir fark gözetmemiştir.²⁰

Şeyh Tusî:

Şeyh Tusî şöyle yazıyor: "Amin" kelimesi ister sesli söylensin ister sessiz, İster Fatiha Suresinden sonra olsun ister önce, ister imam tarafından söylensin ister me'mum tarafından her durumda namazı batıl eder.

Bizim buna delilimiz İmamiyye ulemasının ittifakıdır; çünkü "amin" söylemenin namazı batıl ettiği konusunda aralarında hiçbir ihtilaf yoktur, yine bu

²⁰ - el-İntisar, Seyyid Murtaza Alemlu'l - Huda, s.144.

kelimeyi söylemeyen bir kimsenin namazının doğru olduğunda da hiçbir ihtilafları yoktur.²¹

Şeyh Tusî "Mebhut" adlı kitabında ise şöyle diyor: Namazda terk edilmesi gereken şeyler farz ve sünnet olmak üzere iki kısımdır. Terk edilmesi farz olan şeyler ise dört şeydir: Elleri bağlamak, Fatıha Suresinde veya onun sonunda "amin" söylemek...²²

²¹ - el-Hilaf, Şeyh Tusî, c.1, s.332 - 334.

²² - el-Mebhut, Şeyh Tusî, c.1, s.117.

6. Konu:

Ehlisünnet Mektebi Ulemasının Namazda "Amin" Demek Konusunda Görüşü

Ebu Hanife ve Süfyan şöyle diyorlar: Bu kelimeyi imam yüksek sesle, me'mum ise alçak sesle söyler.²³

Malik'ten bu konuda iki rivayet nakledilmiştir. Biri Ebu Hanife'nin sözü gibidir²⁴ ve diğeri ise esasen bu kelimenin söylenmemesidir.²⁵

Şafîî diyor ki: "Me'mum bu kelimeyi kendisinin duyacağı bir şekilde söylemelidir."²⁶ Başka bir yerde ise, "Bu kelimeyi yüksek sesle söylemelidir" diyor.²⁷

²³ - el-Mec'mu', c.3, s.373; el-Muğnî, İbn Kuddame, c.1, s.49.

²⁴ - el-Mec'mu', c.3, s.373; el-Mahallî, c.3, s.264; el-Muğnî, İbn Kuddame, c.1, s.490.

²⁵ - el-Mec'mu', c.3, s.373; el-Muğnî, c.1, s.489.

²⁶ - el-Mec'mu', c.3, s.368.

²⁷ - el-Mec'mu', c.3, s.368.

Şaî'nin izleyicilerinin bu konuda farklı görüşleri vardır. Bir grup, "Bu konuda iki görüş vardır" derken, başka bir grup, "Cemaat safları az ve cemaat imamının sesini duyacak şekilde birbirine yakın olursa (me'mumlara) alçak sesle söylemek müstehaptır. Fakat cemaat safları fazla ve uzun olur, cemaatin birçoğu imamın sesini duymazsa, bu durumda diğer saftakilerin duyması için me'mumların yüksek sesle söylemesi müstehaptır" söylemektedir.²⁸

Ahmed, İshak, Ebu Sevr, ve Ata demişlerdir ki: "Me'mumların sesli söylemeleri müstehaptır."²⁹

Nevevî "Ravzatu't - Talibin"de şöyle diyor: "Namaz veya namaz dışında Fatiha suresini okuyan bir kimsenin ondan sonra 'amin' demesi müstehaptır." Daha sonra şöyle diyor: "Bu işin müstehap oluşu imam, me'mum ve namazını yalnız kılan kimse için eşittir."³⁰

Şevkanî ise şöyle diyor: "Hafız 'amin' söylemenin meşruiyeti hakkında diyor ki: Bu iş cumhura göre müstehaptır. İbn-i Bezize ise bazı ilim sahiplerinden şöyle nakletmektedir: Emir kipinin farzda zuhur etmesi nedeniyle

²⁸ - el-Mec'mu', c.3, s.368.

²⁹ - el-Mec'mu', c.3, s.373; el-Mahallî, c.3, s.264.

³⁰ - Ravzatu't - Talibin, c.1, s.352; salat kitabı, "fi sıfati's - salat" babı.

me'mumun namazda 'amin' demesi farzdır. Zahirîye onu namaz kılan herkes için farz bilmiştir. Oysa hadisin zahiri bunu sadece me'muma farz bilmektedir; o da mutlak olarak değil, sadece imamın amin demesi kaydıyla. Fakat cemaat imamına ve namazını fûrada (yalnız başına) kılan kimse için müstehaptır."³¹

³¹ - Neylu'l - Evtar, c.2, s.246, "et-te'min ve'l cehiryye mea'l kirae" babı.

7. Konu:

Namazda 'Amin' Demek Konusunda Sihah Kitaplarının Rivayetleri

Namazda 'amin' demekle ilgili olarak Ehl-i Sünnet fakihlerinden çeşitli görüşler nakledilmiştir. Onlardan bazıları namazda 'amin' söylemenin sünnet olduğuna, diğer bazıları ise müstehap olduğuna inanmaktadır. Açıktır ki bu ihtilaf onların istinat ettikleri hadislere dayanmaktadır. Dolayısıyla bu hadislerin senetlerini ve bu hadislerle ilgili tartışmaları incelememiz gerekir.

Açıktır ki, bir hadisın senedi itibarını kaybederse delaleti de kendiliğinden düşer. Bu durumda sünnet veya müstehap olduğuna fetva verebilmek için bir delil kalmaz oysa ki biz namazda 'amin' söylemeye işaret etmeyen sahih hadisler naklettik.

'Amin' söylemenin meşru olduğuna inananlar çeşitli rivayetlere istinat etmişlerdir biz sadece Ehlisünnet'in siyah-ı sitte

kitaplarında geçen rivayetleri zikretmekle yetineceğiz. Ravilerin itibarı bakımından bu rivayetler iki gruba ayrılırlar:

1- Senet silsilesi Ebu Hureyre'ye varan hadisler.³²

2- Senet silsilesi Ebu Hureyre'den başkasına varan rivayetler.

Ehlişünnet ulemasının rical ilmindeki ölçülerini göz önünde bulundurduğumuzda, her iki gruptaki rivayetlerin sahih senetlerle nakledilmediğini görmekteyiz.

1. Kısımdaki rivayetlere gelince bunları muteber kabul etmememizin sebebi şu ki Ebu Hureyre güvenilir değildir.

"Resulullah'ın (s.a.a) en güvenilir sahabeti olan ve o hazretten beş binin üzerinde hadis naklederek en fazla hadisi rivayet eden Ebu Hureyre'nin rivayetleri nasıl bir kenara itilebilir ve onların nasıl güvenilir olmadığı söylenebilir?!" şeklinde itiraz edilecek olursa buna şöyle cevap veririz:

³² - Sahih-i Buharî, c.1 ve 2, s.369 ve 370, kitabul' - ezan, "fazlu't - te'min" babı ve "cehru'l - me'mun bi't - te'min" babı; Sahih-i Müslim, c.2, s.17 - 18, kitabul's - salat, "tesmi' ve tamhid ve't te'min" babı; Sünen-i Nesâî, c.2, s.481 - 482, kitabul's - salat, "el-cehr-u bi amin" babı ve "fazl-u amin bi't - te'min halfe'l - imam" babı. Ve nakledilen bazı rivayetler Sünen-i İbn Mâce ve Sünen-i Ebi Davud ve Câmi-i Tirmizî'de kaydedilmiştir.

Bir kişinin sahabeden olması ve çok rivayet nakletmesi onun güvenilir olduğunu göstermez Çünkü Ebu Hureyre'nin rivayetlerini reddeden ve kenara iten ulamanın delilleri çok güçlü ve tevil edilmeyecek niteliktedir. Burada onlardan bazılarına değinelim:

1- Tarihçiler şöyle diyorlar: Ömer b. Hattab hicretin 21. yılında Ebu Hureyre'yi Bahreyn valiliğine atadı. Bir süre sonra halife Ebu Hureyre'nin çok miktarda mal topladığını ve kendisine çok sayıda at satın aldığını duydu!! Bunun üzerine halife Ömer hicretin 23. yılında onu makamından azlederek kendi yanına çağırdı. Ebu Hureyre, Ömer'in yanına gidince halife Ömer onu kınayarak şöyle dedi: "Ey Allah ve Kur'an'ın düşmanı! Allah'ın mallarını mı çalmışsın?!"

Ebu Hureyre, "Hırsızlık yapmadım; bu mallar halkın bana verdikleri hediyelerdir!" dedi.³³

İbn Sa'd, İbn Hacer-i Askalanî ve İbn Abdurabbih şöyle nakletmişlerdir: Halife Ömer onu yargılayınca ona, "Ey Allah'ın düşmanı!" dedi, "Seni Bahreyn'e vali tayin

³³ - el-Kamil, İbn Kesir, hicri 23. yılının olayları; et-Tabakatu'l - Kubra, İbn Sa'd, c.4, s.335; Şerh-u Nehci'l - Belaga, İbn Ebi'l - Hadid, c.3, s.104, Mısır baskısı.

ettiğim zaman yalınayaktın; fakat şimdi bin altı yüz dinara bir at sürüsü satın aldığını duydum!"

Ebu Hureyre ise şöyle dedi: "Bunlar halkın bana hediyeleridir; atlar yavrulayarak çoğaldılar!"

İbn Ebi'l-Hadid ise Ebu Cafer-i İskaffî'den şöyle nakletmektedir: Ebu Hureyre şeyhimizi görüşüne göre yerilmiş biri olup rivayetleri kabul edilmez. Ömer onu kırbaçlayarak, "Yeter artık" dedi; "Resulullah'tan (s.a.a) o kadar hadis rivayet ettin ki, bu halinle o hazrete yalan sözler isnat etmek sana yakışır!"³⁴

Ve yine halife Ömer b. Hattab'ın Ebu Hureyre'yi kınayıp, kırbaçladığı, Resulullah'ın (s.a.a) hadislerini rivayet etmesini yasakladığı ve şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Resulullah'tan (s.a.a) hadis rivayet etmekte o kadar ileri gittin ki, bu halinle o hazrete yalan sözler isnat etmek sana yakışır! Resulullah'tan (s.a.a) hadis rivayet etmeye bir son vermezsen seni kabilen olan Dus'a veya Şam'a sürgün ederim."³⁵

³⁴ - Şerh-u Nehci'l - Belaga, c.4, s.67, Hz. Ali'nin (a.s) ahabına buyruklarından, 567. hutbenin şerhinde.

³⁵ - Şeyhu'l - Muzire Ebu Hureyre, Muhammed Ebu Reye, s.103; Siyer-u A'lamu'n - Nubela-i Zehebî, c.2, s.43 ve s.8, s.106.

2- İbn Ebi'l - Hadid hocası Ebu Cafer İskafî'den şöyle nakletmektedir: Emirulmüminin Ali b. Ebutalib (a.s) şöyle buyurmuştur: "Bilin ki Resulullah'a (s.a.a) karşı insanların en yalancısı - (veya şöyle buyurdu:) yeryüzünde yaşayanların en yalancısı- Ebu Hureyre-i Devsî'dir!!"³⁶

3- İbn Kuteybe, Hakim, Zehebî ve Müslim şöyle nakletmişlerdir: Aişe, defalarca, "Ebu Hureyre yalancıdır. O, Resulullah'ın (s.a.a) dilinden bir çok hadis uydurmuştur!!" demiştir.³⁷

4- Bütün Mu'tezile şeyhleri ve Hanefî mezhebi uleması Ebu Hureyre'nin rivayetlerinin kabul edilemeyeceğini vurgulayarak kenara bırakmış ve demişlerdir ki: Ebu Hureyre'nin rivayetine dayanılarak verilen bütün hüküm veya fetvalar batıldır ve onlara amel edilemez.³⁸

Ebu Hanife şöyle diyor: Resulullah'ın (s.a.a) ashabının hepsi bana göre sıkı ve adildirler; onlar kanalıyla nakledilen hadis bana göre sahihtir ve kabul edilir. Sadece Ebu

³⁶ - Şerh-u İbn Ebi'l - Hadid, c.4, s.68; 56. hutbenin şerhi.

³⁷ - el-Hakim, c.3, s.513, kitab-u mareietu's - sahabe, Ebu Hureyre'nin biyografisi.

³⁸ - Şerh-u Nehci'l - Belaga, İbn Ebi'l - Hadid, c.1, s.360.

Hureyre, Enes b. Malik ve Semeret b. Cundeb kanalıyla nakledilen hadisleri kabul etmem. Onların kanalıyla nakledilen bir hadis merdud ve metruktur (reddedilmiştir; terk edilmesi gerekir).³⁹

Ebu Hureyre hakkında bu söylenenlere rağmen onun namazda 'amin' söylemekle ilgili naklettiği rivayetlere nasıl istinat edilebilir?!

İkinci kısımdaki rivayetleri ise şu şekilde sınıflandırabiliriz:

A- Sünen-i İbn Mâce'de⁴⁰ Geçen Rivayetler:

1- Osman b. Ebi Şeybe bize şöyle anlattı, Humeyd b. Abdurrahman bize şöyle anlattı, İbn Ebi Leyla bize şöyle anlattı, Selmet b. Kuheyl'den, o da Hucciyet b. Adiy'den, o da Ali'den (a.s) şöyle dedi: Resulullah'ın (s.a.a) 'Velazzâllîn' kelimesinden sonra 'amin' dediğini duydum.

2- Muhammed b. Sabbah ve Ammar b. Halid-i Vasiî bize anlatarak dediler ki:, Ebubekir b. Ayyaş bize şöyle anlattı Ebu

³⁹ - Miratu'l - Usul fi Şerh-i Mirkati'l Vusul, Muhammed b. Feramuz-i Haneî, ravinin durumunun açıklamasında üçüncü konu; Şeyhu'l - Muzire Ebu Hureyre, Muhammed Ebu Reye, s.146.

⁴⁰ - Sünen-i İbn Mâce, kitabı's - salat, c.1, s.278, "el-cehr-u bi'amin" babı.

İshak'tan, o da Abdulcabbar b. Vail'den, o da babasından şöyle dedi: "Resulullah'la (s.a.a) birlikte namaz kıldım. Hazret "Velazzâllîn" kelimesinden sonra "Amin" dedi ve biz bu kelimeyi ondan duyduk."

3- İshak b. Mensur bize şöyle anlattı, Abdussamed b. Abdulvaris bize bildiri, Hammad b. Seleme bize şöyle anlattı, Suheyl b. Ebi Salih'ten, babasından, Aişe'den Resul-i Ekrem'den (s.a.a) şöyle buyurdu: "Yahudiler selam vermek ve amin söylemek gibi hiçbir konuda sizi kıskanmazlar."

4- Abbas b. Velid-i Hallal-i Dimaşkî bize şöyle anlattı, Mervan b. Muhammed ve Ebu Mushir bize şöyle anlattı, o ikisi şöyle dediler: Halid b. Yezid b. Subeyh-i Merrî' bize şöyle anlattı: Talha b. Amr bize şöyle anlattı Ata'dan, İbn Abbas'tan o şöyle dedi: Resulullah (s.a.a) şöyle dedi: "Yahudiler amin söylemek gibi hiçbir konuda sizi kıskanmazlar; o halde çok amin deyin."

Bu rivayetlerin hepsi senet yönünden problemlidir; çükü:

1. Rivayet: Beşşar Avvad birinci rivayet hakkında şöyle demiştir: Bu rivayetin senedindeki Humeyd b. Abdurrahman b. Ebi

Leyla çok kötü bir hafızaya sahip olduğu için senedi zayıftır.⁴¹

Şu'be şöyle diyor: İbn Ebi Leyla gibi konuları kötü ezberleyen birini görmedim."⁴²

Ebu Hatem, Hucciyet b. Adiy hakkında şöyle demiştir: Onun hadisiyle bir şeye delil getirilmez; çünkü onun rivayeti meçhul gibidir.⁴³

2. Rivayet: ikinci rivayet hakkında ise Beşşar Avvad şöyle diyor: Onun senedi kopuk olması nedeniyle zayıftır; çünkü Abdulcabbar b. Vail b. Hicr, babasından bir şey duymamıştır.⁴⁴

Buharî şöyle diyor: Muhammed b. Hicr (Abdulcabbar b. Vail) babası Vail'den altı ay sonra dünyaya gelmiştir.⁴⁵

İbn Habban diyor ki: Abdulcabbar b. Vail babasının ölümünden altı ay sonra dünyaya gelmiştir; çünkü Vail b. Hicr ölünce

⁴¹ - Şerh-u Sünen-i İbn Mâce, Beşşar Avvad-i Maruf, c.2, s.136; Tuhfetu'l - Eşraf, c.7, s.359, h. 10065; el-Musnedu'c - Cami, c.13, s.198, hadis: 10049.

⁴² - İlel-u Darkutnî, c.3, s.186.

⁴³ - Tehzibu't - Tehzib, c.2, s.190; Tehzibu'l - Kemal, c.5, s.484.

⁴⁴ - Şerh-u Sünen-i İbn Mâce, Beşşar Avvad-i Maruf, c.2, s.137; Tehzibu'l - Kemal, c.16, s.393, "men ismuhu Abdulcabbar" babı, Abdulcabbar b. Vail'in biyografisi.

⁴⁵ - Tarihu'l - Kebir, Neccarî, c.6, s.106.

Abdulgabbar'ın annesi ona hamileydi ve bu tür kopuk rivayetlerle hiçbir şey ispatlanamaz.⁴⁶

3. Rivayet: Üçüncü rivayete gelince; bu rivayetin senedinde Suheyl b. Ebi Salih vardır ve onun naklettiği rivayetle de delil getirilmez.

Ed-Devri, İbn-i Muin'den şöyle naklediyor: Suheyl b. Ebi Salih ve Ala b. Abdurrahman'ın naklettikleri hadisler birbirinin aynısıdır; onlarla delil getirilmez; Ebu Hatem şöyle demiştir: Suheyl'in hadisi yazılır, fakat onunla delil getirilmez.⁴⁷

4. Rivayet: Dördüncü rivayete gelince; Beşşar Avvad onunla ilgili şöyle diyor: Onun senedi çok zayıftır.

Buseyrî de şöyle demiştir: Bu senet zayıftır; çünkü rical uleması Talha b. Amr'ın zayıf olduğu konusunda görüş birliği içerisindeyler. Onun hadisleri terkedilmiş ve zayıftır.⁴⁸

İbn-i Muin de kendi tarihinde şöyle kaydetmiştir: Yahya'dan, "Talha b. Amr zayıftır" dediğini duydum.⁴⁹

⁴⁶ - Kitabu'l - Mecruhin, İbn Habban, c.2, s.273.

⁴⁷ - Tehzibu't - Tehzib, c.4, s.263, Suyel'in biyografisi.

⁴⁸ - Şerh-u Sünen-i İbn Mâce, Beşşar b. Avvad-ı Maruf, c.2, s.138; Tazyif-u İbn Mâce, el-Elbanî, s.183; Tuhfetu'l - Eşraf, c.5, s.83, hadis: 5897; Musnedu'c - Cami, c.8, s.488, hadis: 6112.

⁴⁹ - Tarih-i İbn Muin, el-Devrî, c.1, s.60.

İbn-i Sa'd şöyle yazıyor: Talha b. Amr hicri 102 yılında Mekke'de vefat etti. O birçok hadis nakletmiştir ve çok zayıftır.⁵⁰

B. Sünen-i Ebi Davud'da Geçen Rivayetler:

1- Muhammed b. Kesir bize şöyle anlattı: Süfyan bize şöyle bildirdi: Seleme'den Hicr b. Anbes-i Hazremi'den, Vail b. Hicr'den şöyle dedi: Resulullah (s.a.a) "Velazzâllîn" söyledikten sonra yüksek bir sesle "âmin" diyordu.

2- Muhalled b. Halid-i Şairî bize şöyle anlattı, İbn-i Numeyr bize şöyle anlattı, Ali b. Salih bize şöyle anlattı, Selemet b. Kuheyl'den, Hicr b. Anbes'ten, Vail b. Hicr'den Resulullah'ın (s.a.a) arkasında namaz kıldım. O hazret yüksek sesle "âmin" dedi; sağ ve sol tarafına selam verdi; öyle ki yüzünün beyazlığını gördük.

3- İshak b. İbrahim b. Rahveyh bize şöyle anlattı, Veki' b. Süfyan bize şöyle bildirdi: Asim'den, Ebi Osman'dan, Bilal'dan şöyle demiştir: "Ya Resulullah! âmin demede benden öne geçmiyorsun.

4- Velid b. Utbe-i Dimaşkî ve Mahmud b. Halid, bize şöyle anlattılar Feryabî bize şöyle

⁵⁰ - el-Tabakatu'l - Kubra, c.5, s.494.

anlattı, Sahih b. Muhrez-i Hamsî'den, Ebu Misbeh Mikraî bana şöyle anlattı Ashaptan olan Ebu Zuheyr-i Nemirî'nin yanında oturuyorduk. O da bize en güzel hadisleri rivayet ediyordu. Birimiz dua ettiğimizde o, "Duanın sonunda 'âmin' söyleyin; çünkü âmin söylemek mektubun altına vurulan mühür gibidir" diyordu.

O, bu işin felsefesiyle ilgili olarak şöyle diyordu: Bir gece Resulullah'la (s.a.a) birlikte dışarı çıktım. Yolda dua ederek Allah'tan ısrarla bir takım şeyler isteyen bir kişiyle karşılaştık. Resulullah (s.a.a) durup o adamı dinledikten sonra şöyle buyurdu: "Onu bitirseydi yerine getirilirdi." Oradakilerden biri, "Onu neyle bitirseydi yerine getirilirdi?" diye sordu. Resulullah (s.a.a) "Aminle" buyurdu; "İsteğini aminle bitirseydi yerine getirilirdi." Bu soruyu soran adam istekte bulunan adama giderek, "Ey falanca! Dileğini 'amin' kelimesiyle bitir dedi; böyle yapacak olursan dileğinin verileceğini müjdeliyorum sana; bu güzel bir kelimedir.

Ebu Davud diyor ki: Mikra Himyer kabilelerinden birinin ismidir.⁵¹

Bu rivayetlerin de hepsi problemlidir; çünkü:

⁵¹ - Sünen-i Ebi Davud, c.1, s.247, kitabı's - salat, "et-temin-u verae'l - imam" babı, hadis: 938.

Birinci hadisin senedinde ihtilaf edilmiştir: Hafız 'Talhis'de, "Bu rivayetin senedi sahihtir" demiştir. Darkuntî de bunu sahih bir rivayet bilmiştir. Diğer taraftan İbn-i Kuttan bu hadisi Hicr b. Anbes yüzünden illetli kabul etmiş ve o meçhuldür demiştir.⁵²

İkinci hadisin de senedinde Ali b. Salih geçmiştir ve Tehzibu'l - Kemal kitabının sahibinin⁵³ dediğine göre doğrusu o, Ala b. Salih'tir. Onun sıkı oluşunda ihtilaf edilmiştir: İbn-i Muin ve Ebu Hatem, "Onun bir problemi yoktur" demişlerken Medinî, "O beğenilmeyen ravilerden hadis rivayet etmiştir" demektedir, Buharî ise, "Onun rivayetine amel edilmez" demektedir.⁵⁴ İbn-i Hacer Askalanî ise Tehzib adlı kitabında, "O doğru konuşan, fakat kuruntulara kapılan bir kişidir" demiştir.⁵⁵

Üçüncü rivayetin senedinde Asımu'l-Ahvel geçmiştir. İbn-i Hebban, Yahya b. Said'ın ona teveccüh ve ilgisi azdı diye yazıyor. İbn-i İdris ise, Yahya'nın pazara gelerek, "Asım'ı bir kenara bırakın; ben ondan

⁵² - Avnu'l - Ma'bud, Şerh-u Sunen-i Ebi Davud, c.2, s.145.

⁵³ - Tehzibu'l - Kemal, Yusuf el-Mezî, c.22, s.511, 4572. biyografi.

⁵⁴ - Tehzibu't Tehzib, c.8, s.164, sayı: 331.

⁵⁵ - Tehzibu'l - Kemal, Yusuf - el-Mezî, c.22, s.512, haşiyede.

bir şey rivayet etmiyorum" dediğini gördüm. Vuheyb de bazı tutumlarını beğenmediği için onun rivayetlerini terk etmiştir.⁵⁶

Dördüncü rivayete gelince; onun da senedinde Ebu Mısbehi'l Mikraî geçmiştir; hâlbuki onun rivayetleriyle delil getirilmez. Ebu Hatem Razî diyor ki: Bu kişi küyesiyle bile tanımadığı halde ismiyle nasıl tanınır?! Ebu Amr ve en-Nemrî bu hadisi ondan naklederek, "Senedi doğru değildir" demişlerdir.⁵⁷

C- Sünen-i İbn Tirmizi'de⁵⁸ Geçen Rivayetler:

1- Bindar Muhammed b. Beşşar bize şöyle anlattı, Yahya b. Said ve Abdurrahman b. Mehdi bize anlatarak dediler ki: Süfyan bize şöyle anlattı, Selemet b. Kuheyl'den, Hıcr b. Anbes'ten, Vail b. Hicr'den şöyle rivayet etmiştir: Resulullah'ın (s.a.a), "Ğayri'l - mağzubi aleyhim ve-laz'zâllîn" dedikten sonra

⁵⁶ - Tehzibu't Tehzib, İbn Hacer Askelenî, c.6, s.39, sayı: 73.

⁵⁷ - Avnu'l - Ma'bud, Şerh-u Sunen-i Ebi Davud, c.3 ve 4, s.151.

⁵⁸ - Sünen-i Tirmizî, c.2, s.30, kitabı's - salat, "mâ câe fi't te'min" babı.

yüksek sesle ve uzatarak "âmin" dediğini duydum.⁵⁹

2- Ebu İsa şöyle dedi: Ebubekir Muhammed b. Eban bize şöyle anlattı, Abdullah b. Numeyr bize şöyle anlattı, Alâ b. Salih-i Esedî bize şöyle anlattı, Selemet b. Kuheyl'den, Hıcr b. Anbes'ten, Vail b. Hıcr'den, Resulullah'tan (s.a.a) Süfyan'ın Selemet b. Kuheyl'den naklettiği hadisin aynısını nakletmiştir.⁶⁰

Bu iki rivayet de problemlidir; çünkü:

Birinci rivayetin senedinde, bazılarının göre sözü hüccet olmayan ve delil olarak kabul edilmeyen Bindar geçmiştir. Bindar yalancılıkla suçlanmıştır. Felas onu yalanlamış ve Abdullah Devrekî onun hakkında şöyle demiştir: Yahya b. Muin'in yanında olduğum sırada Bindar'dan söz açıldı. Yahya'nın ona itina etmediğini ve onu zayıf saydığını ve yine Kavariî'nin ondan memnun olmadığını gördüm.⁶¹

İkinci rivayet senet bakımından tam olmasına rağmen Şu'be'nin Selemet b. Kuheyl'den, Hıcr b. Anbes'ten, Aklama b.

⁵⁹ - Sünen-i Tirmizî, c.2, s.27, hadis: 248, "mâ câe fi't - te'min" babı.

⁶⁰ - Sünen-i Tirmizî, c.2, s.29, hadis: 249, "mâ câe fi't - te'min" babı.

⁶¹ - Mizanu'l - İtidal, Zehebî, c.3, s.490, sayı: 7269.

Vail'den, babasından, Resulullah'tan (s.a.a) naklettiği, "Resulullah (s.a.a) 'Ġayri'l - mağzubi aleyhim ve-laz'zâllîn' söyledikten sonra alçak sesle 'âmin' dedi" şeklindeki rivayetiyle çelişmektedir.⁶² Çünkü ikinci rivayette, "Yüksek sesle ve uzatarak "âmin" dediğini duydum söylüyor; oysa bu rivayette, "Alçak sesle 'âmin' dedi" şeklinde aktarılmıştır.

Ebu İsa şöyle diyor: Ebu Zer'a'ya bu hadisi sorduğum zaman bana şöyle dedi: Bu konuda Süfyan'ın hadisi (birinci rivayet) daha sahihtir. Bu durumda iki riayet çelişerek itibarlarını kaybediyorlar.

Böylece bu hadislerin senet bakımından tam olmadıklarını görüyoruz.

⁶² - Sünen-i Tirmizî, c.2, s.28, 248. hadisin altında, kitabu's - salat, "mâ câe fi't - te'min" babı.

Konunun Özeti:

Namazda 'âmin' söylemek konusunu aşağıdaki maddelerde özetleyebiliriz:

1- Namaz bir ibadettir ve namazın tevkiî bir amel olduğu bütün mezheplerce kesinlik kazanmış bir konudur. O halde namazın mahiyet ve hükümlerini ancak Şari' (yasama yetkisi olan Allah ve Resulü) tayin edebilir.

2- Ehlisünnet'ce muteber olan Sihahlar Resulullah'ın (s.a.a) namazını 'âmin' kelimesini zikretmeden nakletmişlerdir ve bu rivayetlerin ravileri onların yanında güvenilir kişilerdir.

3- Ehlibeyt İmamları (a.s) kendi izleyicilerine dedeleri Resulullah'ın (s.a.a) sünnetini tahriften korumak için namazda 'âmin' söylemekten veya namaza herhangi yabancı bir kelime sokmaktan sakınmalarını emretmişlerdir.

4- Ehlibeyt İmamlarından (a.s) nakledilen rivayetlerinden anlaşıldığı üzere namaz, tıpkı Resulullah'ın (s.a.a) namazı gibi 'âmin' söylenmeden kılınmalıdır. Bu da onların rivayetleriyle Ehlisünnet'in Kutub-i Sitta'sında

geçen bazı rivayetlerin ortak noktasıdır; işte bu nedenle İmamiyye uleması Ehlibeyt İmamlarından (a.s) nakledilen rivayetlere dayanarak namazda 'âmin' söylemenin caiz olmadığına fetva vermişlerdir.

5- Ehlisünnet ulemasının namazda 'âmin' söylemek konusundaki tutumu, onların kendi hadis kaynaklarına aykırıdır. Çünkü yukarıda, namazda 'âmin' söylenmesini nakletmeyen rivayetleri inceleyip onların ravilerinin sıkı (güvenilir) olduğunu, ancak namazda 'âmin' söylenmesini nakleden ve onu Resulullah'ın (s.a.a) bir sünneti bilen rivayetlerin senet bakımından zayıf olduklarını gördük.